

Tulevaisuuden ennakointimenetelmä aluekehitystyön mahdollistajana: case Motiivi- malli

TEKSTI | Carita Lehto, Saija Möttönen, Dara Sadik, Taina Vuorela, Emilia Risu

Tulevaisuusajattelun avulla voidaan rakentaa mahdollisia, toivottavia tai todennäköisiä kuvia tulevaisuudesta (Hautala 2021). Tulevaisuustyöskentelyn ja siihen liittyvien työkalujen ja menetelmien avulla haastetaan ajattelutapaamme ja oletuksiamme sekä rakennetaan tulevaisuuden kannalta merkityksellisiä suunnitelmia, jotka perustuvat menneisyyteen, mutta tähtäävät tulevaisuuteen. Näin lisätään ymmärrystä mahdollisista tulevaisuuksista. (Dufva & Rowley 2022.) Tulevaisuustyöskentelyn mielikuvitusta ja luovuutta hyödyntävillä menetelmillä on todettu lisäävän ihmisten kiinnostusta ennakointiin (Heinonen ym. 2012, 16). Vaikka tarkkaa tietoa tulevaisuudessa tapahtuvista asioista ei ole, voidaan ennakoinninmenetelmiä hyödyntämällä luoda käsityksiä esimerkiksi siitä, millaisia työnkuvia tulevaisuus pitää sisällään (Wonderland Coworking 2020).

Laurea hyödyntää projektijohtamisen opiskelussa *Learning by Developing* (LbD) pedagogiikkaa integroimalla hanketoimeksiantoja opintoihin. LbD-mallissa mahdollistetaan aito kohtaaminen työelämän kanssa uutta luovana yhteistyökumppanuutena.

Opiskelijat tuottavat työelämään uusia ratkaisuja, tuotteita tai toimintamalleja ja kehittävät omaa toimintaansa

ottaen huomioon työelämän muuttuvat vaatimukset. (Laurea-

ammattikorkeakoulu 2011, 6.) *Lyckan* – Maaseudun innovaatio- ja inspiraatiotoiminnan tulevaisuushub -hankkeessa (2021–2023) tavoitellaan *hub*-konseptin avulla uusia sosiaalisia ja ekologisista innovaatioita (Hytönen & Kääriäinen 2009, 7). *Lyckan*-hankkeen ennakointimenetelmiin liittyvä kehitystyö toteutettiin Projektijohtamisen täydentävässä YAMK-opinnossa keväällä 2022. Tässä artikkelissa keskitytään kehittämistehtävän tuloksen esittelyyn.

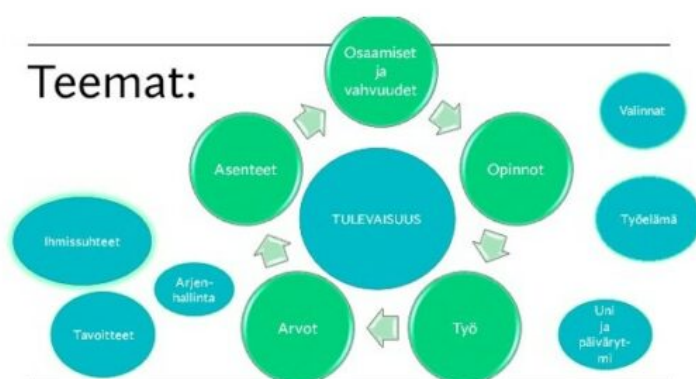
Kuva: Diva Plavalaguna / Pexels

Opiskelijaryhmän tehtävänä Lbd-pedagogiikalla toteutetussa opinnossa oli vertailla kolmea erilaista tulevaisuustyöskentelyn menetelmää: Motiivi-ryhmätyömalli (Piekkari 2019), megatrendikortit (Wartiovaara 2020) sekä tulevaisuuspyörämalli (Ideapakka 2021). Megatrendikorttien avulla voidaan kehittää yritysten toimintaa ja lisätä vetovoimaa sekä auttaa verkottumisessa; ne soveltuvat parhaiten kahden henkilön väliseen tulevaisuustyöskentelyyn, ei varsinaiseksi ryhmätyömalliksi (Wartiovaara 2020). Tulevaisuuspyörämallissa täsmennetään työpajamenetelmän avulla tulevaisuutta koskevia

näkemyksiä ja niiden mahdollisia vaikutuksia. Koska myös tulevaisuuspyörämenetelmä soveltuu tulevaisuuden käsittelemiseen paremmin yksilön kuin laajan ja monialaisen joukon tarkastelemana, menetelmä soveltuu opiskelijaryhmän mukaan rajallisemmin aluekehitystyöhön. Tulevaisuuspyörämalli on lisäksi alkutyövaihe, ja sitä suositellaan jatkamaan vielä erillisen tulevaisuustaulukkotyöskentelyyn liittyvän prosessin myötä (vrt. Ideapakka 2021). Kyseessä on pitkä prosessi, mikä saattaa aluekehityshankkeen kannalta viedä muita esiteltyjä menetelmiä enemmän aikaa.

Motiivi-ryhmätyömalli ennakointimenetelmänä

Motiivi-ryhmätoiminnan mallin avulla etsitään työskentelyyn osallistuvien voimavaroja ja mahdollisia esteitä tavoitteiden toteutumiselle kannustamalla yksilöitä ja/tai ryhmiä tekemään konkreettisia tekoja positiivisen tulevaisuuden rakentamiseksi (Piekkari 2019, 2). Motiivi-ryhmätyömalli soveltuu kaikenikäisille: menetelmä toteutetaan työpajoina ja ryhmän tapaamiset koostuvat erilaisista yrittäjyyteen liittyvistä teemoista (Kuva 1), kuten asenteet, osaamiset, vahvuudet, opinnot, työ ja arvot (Hämäläinen, Ipatti & Raatikainen 2019, 25–27; Piekkari 2019, 2–5).

Kuva 1: Motiivi-ryhmätyömallin eri teemoja (Lehto, Möttönen & Sadik mukailien Hämäläinen ym. 2019)

Motiivi-mallin tavoitteisiin sisältyy menetelmään osallistuvien potentiaalisten yrittäjien urasuunnitelmien tunnistaminen sekä haasteiden ratkaiseminen (Hämäläinen, Ipatti & Raatikainen 2019, 25–27). Motiivi-mallin käyttö selkeyttää potentiaalisten yrittäjien suunnitelmia; sen käytön myötä voi syntyä uusia innovatiivisia ideoita siihen, miten potentiaalinen yrittäjä ja kuntalainen voi edistää kunnan ja alueen elinvoimaisuutta.

Motiivi-ryhmätyömalli käyttöön aluekehitystyössä Lapinjärvellä?

Lapinjärvellä kehitetään alueen vetovoimaisuutta ja elinvoimaisuutta sekä syvennetään toimijoiden yhteistyösuhteita (Risu & Pöyhönen 2022). Kun maaseudun yrityksille tarjotaan palvelujen kehittämiseen resursseja, joilla voidaan vahvistaa yritysten voimavaroja ja luoda mahdollisuuksia innovaatioiden syntymiselle, korostuu luovuuden merkitys. Innovaatioiden kehittämiseen tarvitaan luovuutta, joka perustuu yksilön ominaisuuksiin (vrt. Risu & Pöyhönen 2022; Hienonen 2017). Koska Lapinjärven alueella on pienyrittäjyyttä, oletuksena on, että alueella on innovatiivisia ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneita huolehtimaan maaseudun tuotannosta, palveluista ja ihmisistä sekä edistämään alueen matkailun kehittämistä.

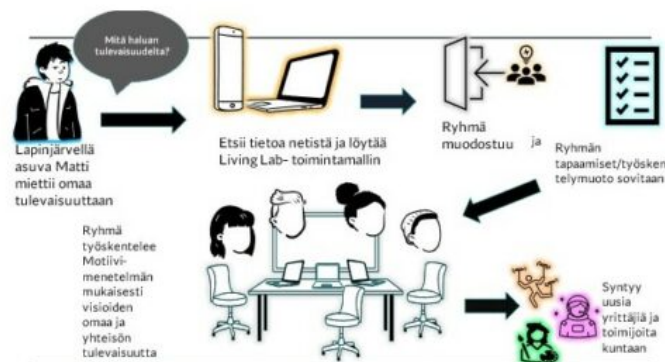
Laurean opiskelijaryhmä suosittaa Projektijohtamisen-opinnolla tehdyn kehittämistyön perusteella Motiivi-ryhmätyömallin käyttöä Lapinjärvellä, sillä se toisi alueen toimijat yhdessä miettimään yhteisön tilannetta tulevaisuuslähtöisesti. Motiivi-malli on teemojensa puolesta 'ajaton': sitä voidaan hyödyntää uudestaan eri kokoonpanoilla ja näin ollen Motiivi-mallista voi rakentua pysyvä tulevaisuustyöskentelyn malli kunnalle. Vuodet 2020 – 2022 ovat olleet haastavia yrittäjille, nuorille ja työssäkäyville maailmanlaajuisen pandemiatilanteen vuoksi. Motiivi-mallin hyödyntämisellä voi parhaimmillaan olla positiivisia sosiaalisia vaikutuksia

yleisemminkin pienen kunnan asukkaisiin sekä muihin toimijoihin lisääntyneenä ryhmäytymisenä, vuorovaikutuksellisuutena, verkostoitumisena, yhteisenä arvomaailmana ja mahdollisesti uusien ystävyysuhteiden muodostumisena. Myös Lapinjärvelle muuttoa ajattelevat, mahdolliset uudet asukkaat ja yrittäjät, voivat motivoitua hakeutumaan tämän tulevaisuustyöskentely-mallin pariin. Arvotyöskentely voi myös lisätä kunnan vetovoimaisuutta.

Motiivi-mallin käyttöönoton mahdolliset haasteet ja esteet ovat esimerkiksi ryhmänohjaajan tarve sekä se, että osallistujilta edellytetään sitoutumista viikoittaisiin tapaamisiin useamman kuukauden ajan. Motiivi-mallia puoltavia seikkoja ovat sen mahdollistamat eri teemat ja niiden kautta uusien tulevaisuuskuvien rakentuminen. Malli myös nivoutuu luontevasti alueelliseen Living Lab -toimintaan: käyttäjälähtöinen menetelmä, jonka tarkoituksena on yhdistää eri aloilla toimivien yritysten, yhteisöjen ja toimijoiden tutkimus- ja innovaatioprosesseja. Tavoitteena Living Labissa on luoda uusia tuotteita ja palveluja (Laurea Living Labs 2022).

Jotta pystyttiin visualisoimaan Motiivi-yhteistyömallin soveltumista aluekehitykseen, opintojakson projektityössä laadittiin kuvakerronta (Kuva 2) yksittäisen asukkaan hakeutumista Motiivi-mallin ryhmään.

Kuva 2: Asukas Motiivi-mallin käyttäjäksi (Lehto, Möttönen & Sadik)

Johtopäätöksenä opinnolla tehdystä kehittämistyöstä voidaan todeta, että opiskelijaryhmä päätyi suositamaan Motiivi-mallia Lapinjärven kunnan tulevaisuustyöskentelyn malliksi. Ryhmän suositus perustuu erityisesti siihen, että menetelmä tukee erinomaisesti verkostoitumista, sosiaalisten suhteiden luomista ja yhteiskehittämistä, sekä mahdollistaa eri aloilla toimivien osallistujien yhteistoiminnan. Malli on myös ryhmän näkemyksen mukaan helppokäyttöinen.

Tulevaisuus on seurausta valinnoista, joita tehdään tänään. Ideaalisesti tulevaisuudenennakointi on hallittu prosessi, jossa valmistaudutaan tulevaisuuteen pyrkimällä jäsentämään sitä sekä hyödyntämään jäsentämisessä tuotettua tietoa aluekehityksen päätöksenteossa. (Jalonen ym. 2017.) Näin ollen tehdyillä ennakoitimenetelmävalinnoilla ja menetelmien menestyksellisellä käytöllä voi olla kauaskantoisia seurauksia kunnan kehitystyölle.

Kirjoittajat: Laurean YAMK opiskelijat Carita Lehto, Saija Möttönen, Dara Sadik; ohjaava opettaja Taina Vuorela & Emilia Risu, projektipäällikkö. Artikkelin on yhteiskirjoitettu opinnon tuloksista: opiskelijaryhmä on tehnyt teoreettisen taustatyön ja Laurean henkilöstö on ohjannut työtä sekä lisännyt artikkeliin teoriaosuuksia ja pedagogista näkökulmaa ja viestinnällistä sujuvuutta.

Lapinjärvi on 2600 asukkaan kunta, joka tukee erityisesti ennakkoinnin, matkailun, biokiertoalouden ja luovien alojen yritystoiminnan kehittämistä alueellaan (Nygård 2022). Lapinjärvi koordinoi Lyckan – Maaseudun innovaatio- ja inspiraatiotoiminnan tulevaisuushub -

Lähteet:

- Alasuutari, P. & Alasuutari, E. 2017. Maaseudun merkitykset suomalaisessa julkisessa keskustelussa. Sitra.
- Dufva, M. & Rowley, C. 2022. Heikot signaalit. Sitra.
- Hautala A. 2021. Tulevaisuusajattelu on tulevaisuuden taito. TAMK-blogi. Viitattu 2.5.2022. <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/hanketoiminta/tulevaisuusajattelu-on-tulevaisuuden-taito/>
- Heinonen S., Ruotsalainen J. & Kurki, S. 2012. Luova tulevaisuustila ja tulevaisuuden osaamisen ennakointi. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Tutu e-julkaisu 4/2012.
- Hienonen, K. 2017. Maaseutu tulevaisuuden merkitysyhteiskunnassa. Sitran julkaisu. Viitattu 2.5.2022. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/SelvityksiC3A42052-2.pdf>
- Hämäläinen A., Ipatti A. & Raatikainen, E. 2019. Nuorten tulevaisuusohjaus. Monta tietä tulevaan 2019. Viitattu 28.2.2022. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/228055/2019_TAITO_31_nuorten%20tulevaisuusohjaus.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Hytönen, J. & Kääriäinen, H. 2009. Hub Jyväskylä, Liiketoimintasuunnitelma. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Ideapakka. Palvelumuotoilu. 2021. ISBN 6418616242716. Helsinki: Ideapakka.
- Jalonen, H., Lehti, M., Tonteri, A., Koskelo, M., Nousiainen, A. K. & Jäppinen, T. 2017. Signaaleista tulevaisuustarinoihin. Ennakoinnin lyhyt käsikirja. Turku: Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 109. Viitattu 4.6.2022. www.loki.turkuamk.fi
- Lapinjärven yrittäjät nettisivu. Viitattu 2.5.2022. <https://www.yrittajat.fi/paikallisyhdistykset/lapinjarven-yrittajat/>
- Laurea-ammattikorkeakoulu 2011. Kehittämispohjaista oppimista: LbD-opas. Laurea ammattikorkeakoulu.
- Laurea Living Labs. Viitattu 4.5.2022. <https://www.laurea.fi/tki/laurea-living-labs/>
- Nissinen, H. 2015. Teknologia tuo mahdollisuuksia, jos yhteiskunta uudistuu. Sitran uutiset. Viitattu 2.5.2022. <https://www.sitra.fi/uutiset/teknologia-tuo-mahdollisuuksia-jos-yhteiskunta-uudistuu/>
- Nygård, J. 2022. Elinkeinoesitys. Lapinjärven kunta. Yleiskatsaus.
- Piekkari, J. 2019. Motiivi – Ryhmätoiminnan harjoitekuvaus. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Motiivi- hanke. Viitattu 26.2.2022. <http://kepelimetropolia.fi/wp-content/uploads/2019/06/Motiivi-ryhm%C3%A4toiminnan-harjoitekuvaus.pdf>
- Pouru L. & Niinisalo, T. 2018. Miten teillä ymmärretään ennakointi. Sitran vierailija blogi 2.10.2018. Viitattu 2.5.2022. <https://www.sitra.fi/blogit/miten-teilla-ymmarretaan-ennakointi/>
- Risu, E. & Pöyhönen, T. 2022. Lyckan – Maaseudun innovaatio- ja inspiraatiotoiminnan tulevaisuus-hub – hanke. Hanke-esitys. Projektijohtamisen kurssimateriaalia.
- Susiluoma, H. 2011. Maaseudun kehittäminen osallistuva toimintatutkimuksen näkökulmasta. Ekologinen visio 2011. Kokkola. Jyväskylän yliopisto.
- Wonderland Coworking 2020. Millaista on tulevaisuusajattelu. Viitattu 5.2.2020. <https://wonderlandwork.fi/mita-on-tulevaisuusajattelu/>

URN <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022110164000>

Carita Lehto
YAMK-opiskelija

Saija Möttönen
YAMK-opiskelija

Dara Sadik
YAMK-opiskelija

Taina Vuorela
taina.vuorela(at)laurea.fi
yliopettaja

Emilia Risu
emilia.risu(at)laurea.fi
projektipäällikkö

LbD-pedagogiikka

maaseudun kehittäminen

tulevaisuustyöskentely